

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-110>

УДК 338.48:656:311(477.87)

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕЦІАЛ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВІДВІДУВАНOSTI ТА ТРАНСПОРТНОЇ ДОСТУПНОСТІ

TOURISM POTENTIAL OF ZAKARPATTIA OBLAST: A STATISTICAL ANALYSIS OF VISITOR ATTENDANCE AND TRANSPORT ACCESSIBILITY

Гуцал Людмила Антонівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1107-7794>

Столяр Валентина Антонівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1187-6556>

Шоробура Інна Михайлівна

доктор педагогічних наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3728-7968>

Hutsal Liudmyla, Stoliar Valentyna, Shorobura Inna
Khmelnyskyi Humanitarian and Pedagogical Academy

У статті досліджено туристичний потенціал Закарпатської області з позицій впливу транспортної доступності та воєнного стану на розвиток туристичної галузі та її економічні результати. Досліджено просторову структуру туристичних ресурсів, особливості розміщення туристичних магнітів та динаміку відвідуваності природно-заповідних територій у довоєнний та воєнний періоди. Встановлено, що формування туристичних потоків значною мірою залежить від рівня розвитку транспортної інфраструктури та концентрації рекреаційних, курортних ресурсів у міських та транзитних зонах. Гірські території розглядаються як сегмент із високим природним потенціалом та вираженою сезонністю туристичної активності. Виявлено суттєве скорочення туристичних потоків під впливом воєнних дій та подальше поступове відновлення, що супроводжується зростанням надходжень туристичного збору та активізацією внутрішнього туризму.

Ключові слова: туристичний потенціал, Закарпатська область, транспортна інфраструктура, туристичні потоки, туристичний збір, регіональний розвиток.

The article aims to assess the tourism potential of the Zakarpattia region of Ukraine in the context of changing transport accessibility and the influence of martial law on the functioning of the tourism sector. The relevance of the study is determined by the increasing importance of understanding spatial disparities in regional tourism development and the need to adapt tourism systems to crisis conditions that affect mobility, safety, and economic stability. The objective of the research is to identify the main factors shaping tourist flows and the economic performance of tourism activities in the region. The methodological basis of the study includes statistical analysis, comparative analysis, and spatial-structural assessment, which allow for examining changes in tourism dynamics, distribution of tourism resources, and the relationship between infrastructure development and tourist activity. The information base consists of indicators related to tourism infrastructure, visitation levels of natural and recreational sites, and tourism tax revenues. The obtained results show that tourism activity in the region is unevenly distributed and strongly influenced by transport connectivity and the concentration of tourism infrastructure. Areas with developed transport networks and urban centers demonstrate higher levels of tourist flows, while mountainous territories maintain significant recreational potential but display seasonal and structurally differentiated tourism activity. The study also reveals a significant decline in tourism activity under martial law conditions, followed by gradual recovery driven by the growth of domestic tourism, increased recreational demand, and adaptive use of natural areas for

recovery and rehabilitation purposes. An upward trend in tourism tax revenues indicates the partial stabilization and revitalization of the tourism sector and the strengthening role of local tourism businesses. The practical value of the study lies in its applicability for regional tourism planning, infrastructure modernization, and policy development aimed at improving spatial accessibility, enhancing tourism competitiveness, and increasing the resilience of the tourism sector under crisis and post-crisis conditions.

Keywords: tourism potential, Zakarpattia region, transport infrastructure, tourist flows, tourism tax, regional development.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економіки України туризм виступає важливим чинником регіонального розвитку, сприяючи активізації підприємницької діяльності, підвищенню зайнятості населення та формуванню позитивного іміджу територій. Закарпатська область вирізняється значним різноманіттям природних, історико-культурних та рекреаційних ресурсів, що створює передумови для формування стійких туристичних потоків. Водночас ефективність використання цього потенціалу значною мірою залежить від рівня організації туристичної діяльності та доступності ключових об'єктів для відвідувачів.

В умовах зростання внутрішнього туризму та змін у просторовій мобільності населення особливої актуальності набуває дослідження взаємозв'язку між відвідуваністю туристичних локацій та транспортною інфраструктурою. Недостатня узгодженість між розвитком туристичних ресурсів та транспортного забезпечення може стримувати туристичні потоки та знижувати конкурентоспроможність регіону. Це зумовлює необхідність проведення комплексного статистичного аналізу відвідуваності туристичних об'єктів і оцінки їх транспортної доступності для обґрунтування ефективних напрямів розвитку туризму в Закарпатській області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове підґрунтя дослідження розвитку туризму в Закарпатській області сформоване працями вітчизняних учених. Зокрема, Морохович В.С., Лендел М.А. та Морохович Б.В. розглядають загальні тенденції функціонування туристичної галузі та чинники її розвитку [1]. Сологуб Ю.І., Шабалда О.Д. акцентують увагу на характеристиці природних ресурсів регіону та їх ролі у формуванні туристичної привабливості [2]. Ханас У.Я., Попик М.М. та Щука Г.П. досліджують окремі сегменти туристичного ринку, зокрема оздоровчий та гастрономічний туризм, підкреслюючи їх економічне значення [3; 4]. Щука Г.П., Ханас У.Я. та Омельченко Г.Ю. окремо обґрунтовують сучасні підходи до організації оздоровчого відпочинку, акцентуючи увагу на відмінностях

між SPA- та wellness-програмами, ролі якості сервісу та інфраструктури у формуванні споживчого вибору [5]. Габчак Н.Ф., Дубіс Л.Ф. аналізують туристичний потенціал територіальних громад та роль інфраструктури у його реалізації [6]. Водночас у наукових працях недостатньо уваги приділено комплексному аналізу взаємозв'язку між відвідуваністю туристичних об'єктів та рівнем їх транспортної доступності, що обумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є оцінка туристичного потенціалу Закарпатської області на основі аналізу відвідуваності туристичних об'єктів та визначення впливу транспортної доступності, воєнного стану на розвиток і функціонування туристичної сфери регіону. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: узагальнити основні типи туристичних ресурсів регіону; проаналізувати динаміку відвідуваності в умовах воєнного та довоєнного періодів; оцінити роль транспортної доступності у формуванні туристичних потоків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закарпатська область вирізняється унікальним поєднанням природно-географічних та транскордонних умов, що формують її високий туристичний потенціал у контексті розвитку як внутрішнього, так і міжнародного туризму. Регіон розташований у центральній частині Європи та межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, а також Львівською та Івано-Франківською областями України. Загальна площа області становить близько 12,8 тис. км². Важливим додатковим чинником туристичної привабливості є розташування поблизу села Ділове Рахівського району географічного центру Європи, що підсилює символічне значення території у європейському туристичному просторі [7].

Територіальна структура регіону визначається домінуванням гірських ландшафтів Українських Карпат, зокрема Полонинського хребта та системи полонин (Рівна, Красна, Боржава, Свидовець), що формують основу природно-рекреаційного туризму. Найвищою вершиною України є гора Говерла (2061 м),

яка виступає одним із ключових природних туристичних об'єктів національного значення. Гідрографічна мережа регіону представлена річками Тересва, Тересля, Ріка, Боржава, Латориця та Уж, які формують мальовничі долини та ущелини, що активно використовуються у туристично-рекреаційній діяльності. Особливе місце серед природних об'єктів займає Синевирське озеро, розташоване на висоті 989 м над рівнем моря, яке є одним із найбільш відвідуваних туристичних об'єктів регіону [7].

Кліматичні умови Закарпаття характеризуються як помірно континентальні з відносно м'якими зимами, теплим літом та достатнім рівнем опадів, що забезпечує можливість розвитку цілорічного туризму. Сукупність природних умов формує передумови для розвитку різних видів туризму, зокрема активного, екологічного, оздоровчого та культурно-пізнавального, що набуває особливої актуальності в умовах зростання внутрішнього туристичного попиту, зокрема в період воєнного стану та обмеження виїзного туризму [7].

Важливим елементом туристичного потенціалу регіону є розвинена система природно-заповідного фонду, площа якого перевищує 206 тис. гектарів, що становить близько 16,18 % території області. До його складу входять національні природні парки, природні та біосферні заповідники, серед яких ключову роль відіграють Карпатський державний заповідник, Карпатський біосферний заповідник, Синевирський національний природний парк та Ужанський національний природний парк.

Окрім цього, у регіоні функціонує розгалужена мережа регіональних ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи, ботанічних і дендрологічних садів, що забезпечує збереження унікальних екосистем Карпат. Загалом понад 500 об'єктів природно-заповідного фонду формують просторову основу для розвитку екологічного, рекреаційного та пізнавального туризму, а також створюють передумови для формування туристичних маршрутів і екскурсійних програм різної складності. У сучасних умовах це набуває додаткового значення як ресурс для відновлення рекреаційної активності населення та психологічної реабілітації [7].

Важливим етапом просторового аналізу туристичного потенціалу Закарпатської області є ідентифікація та систематизація ключових туристичних магнітів регіону. Відповідно до даних Державного агентства розвитку туризму України, до загальнонаціо-

нальної карти туристичних магнітів включено 12 найбільш привабливих туристичних локацій області, які репрезентують різні сегменти сучасного туризму. З огляду на функціональне призначення та характер туристичної привабливості, ці об'єкти доцільно розглядати як багатофункціональну систему туристичних ресурсів регіону, що формує його просторову туристичну структуру [8].

Аналіз просторового розміщення туристичних магнітів (рис. 1) свідчить про чітко виражену територіальну диференціацію туристичної активності. Найвища концентрація туристичних об'єктів спостерігається у центральній та західній частинах області, зокрема в межах Ужгородського та Мукачівського районів, а також у напрямках Сваляви, Міжгір'я та Рахова. Така просторово-територіальна структура зумовлена сукупністю факторів, серед яких ключову роль відіграють вигідне транспортно-географічне положення, історичні особливості формування розселення, а також концентрація туристичної та сервісної інфраструктури [8].

Окрему групу туристичних ресурсів становить оздоровчо-курортний напрям, представлений термальними водами Берегівщини, а також мінеральними джерелами Сваляви та села Поляна. Дані об'єкти формують основу санаторно-курортного комплексу регіону та характеризуються стабільно високим рівнем відвідуваності. Це значною мірою пояснюється їх відносно високою транспортною доступністю, зокрема близькістю до міжнародних автомобільних коридорів, а також наявністю прикордонної інфраструктури, що забезпечує інтенсивні транскордонні туристичні потоки [8; 9].

Історико-культурний сегмент туристичних магнітів представлений об'єктами замкової та фортифікаційної спадщини, серед яких Ужгородський замок, замок «Паланок» у Мукачеві, фортеця «Сент-Міклош» у Чинадієві та замок графів Шенборнів. Ці об'єкти виконують важливу функцію формування пізнавального та культурного туризму та характеризуються високою концентрацією відвідувачів. Їх стабільна популярність значною мірою зумовлена розташуванням у міських агломераціях із розвиненою транспортною інфраструктурою, що забезпечує зручну доступність як для внутрішніх, так і для транзитних туристичних потоків [10].

Природно-рекреаційний напрям охоплює національні природні парки, гірські масиви та природні атракції, зокрема НПП «Сине-

Рис. 1. Просторове розміщення основних туристичних магнітів Закарпатської області

Джерело: сформовано на основі даних ДАРТ

вир», полонину Боржава, водоспад Шипіт та Карпатський біосферний заповідник. Дана група туристичних об'єктів вирізняється високим природно-рекреаційним потенціалом, однак водночас демонструє значно більшу залежність від рівня розвитку транспортної інфраструктури. Особливо це стосується гірських територій, де стан автомобільних доріг, сезонність проїзду та обмежена логістика суттєво впливають на інтенсивність туристичних потоків.

Просторовий аналіз туристичних магнітів Закарпатської області дозволяє констатувати наявність чіткої територіальної асиметрії їх розміщення та функціонування. Найбільш відвідувані об'єкти, як правило, інтегровані у транспортні коридори або розташовані в межах великих міських центрів, тоді як віддалені гірські території характеризуються обмеженою доступністю, що стримує повноцінну реалізацію їх туристичного потенціалу.

Водночас така структура просторового розміщення туристичних ресурсів формує значний потенціал для подальшого розвитку регіону за умови покращення транспортно-логістичної інфраструктури. Зокрема, модернізація дорожньої мережі, розвиток громадського транспорту та удосконалення

туристичних маршрутів можуть стати ключовими чинниками підвищення відвідуваності гірських територій, таких як Міжгірщина, Рахівщина та Боржавський масив.

Результати просторового аналізу підтверджують визначальну роль транспортної доступності у формуванні туристичних потоків, рівні відвідуваності туристичних об'єктів та ефективності використання туристичного потенціалу Закарпатської області, що набуває особливої актуальності в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій та впливу воєнного стану.

Закарпатська область поєднує потужний природно-заповідний потенціал із відносно розвинутою транспортною системою, що в цілому формує сприятливі передумови для розвитку туристичної діяльності навіть в умовах кризових викликів. Основні об'єкти природно-заповідного фонду, зокрема Синевирський та Ужанський національні природні парки, мають багатоканальну транспортну доступність і можуть бути досягнуті як автомобільним, так і залізничним транспортом. Додатковим елементом інтеграції регіону у національний та міжнародний туристичний простір виступає міжнародний аеропорт «Ужгород», функціонування якого посилює

транспортну зв'язність області та її привабливість для зовнішніх і внутрішніх туристичних потоків [11].

Транспортна система регіону характеризується наявністю магістральних автомобільних доріг державного значення, зокрема Київ-Чоп та Мукачево-Рогатин, а також міжнародних транспортних коридорів, що забезпечують інтеграцію Закарпаття до європейської транспортної мережі. Залізнична інфраструктура, представлена вузлами Чоп, Мукачево та Ужгород, виконує ключову роль у забезпеченні як внутрішнього, так і транскордонного сполучення, що є важливим чинником доступності туристичних ресурсів регіону [12].

У сукупності розвинена транспортна мережа, яка включає понад 3,5 тис. км автомобільних доріг, електрифіковані залізничні лінії, авіаційне сполучення, а також розгалужену систему пунктів пропуску на кордоні з країнами Європейського Союзу, створює умови для відносно вільного доступу до основних природних та рекреаційних об'єктів області. Це сприяє формуванню екологічного, рекреаційного та пізнавального туризму, який поєднує відпочинкові функції з освітніми та науковими практиками, що особливо актуально в умовах підвищеного попиту на внутрішній туризм під час воєнного стану [12].

Національні природні парки виступають ключовими елементами туристичної системи регіону, виконуючи функцію основних туристичних магнітів. У цьому контексті їх статистичні показники дозволяють оцінити структурні зміни у внутрішньому туризмі, а також визначити вплив транспортної доступності та безпекових факторів на динаміку туристичних потоків.

Період 2022 року характеризується різким падінням відвідуваності більшості природоохоронних територій, що є прямим наслідком початку повномасштабної війни в Україні. Основними чинниками такого скорочення стали обмеження мобільності населення, зміна логістичних маршрутів, зниження загального рівня туристичної активності та переорієнтація ресурсів регіонів на забезпечення базових безпекових і соціальних потреб.

У 2023-2024 роках спостерігається поступова адаптація туристичної системи до нових умов функціонування, що проявляється у відновленні внутрішніх туристичних потоків та частковій стабілізації відвідуваності природоохоронних територій. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток внутрішнього

туризму, а також використання рекреаційного потенціалу національних парків для відпочинку, психологічної реабілітації військоволужбовців, внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення.

Зокрема, суттєве зростання відвідуваності Національного природного парку «Ужанський» (+108,5 %) пов'язане з активізацією транскордонного співробітництва, а також відносно кращими умовами транспортної доступності у західній частині регіону. Водночас зниження показників у НПП «Синевир» (-19,6 %) та Карпатському біосферному заповіднику (-39,3 %) пояснюється нерівномірністю відновлення туристичної інфраструктури, складними умовами доступу до гірських територій та обмеженою пропускною спроможністю транспортної мережі в окремих напрямках [13].

Подальше відновлення та зростання туристичної активності потребує системного підходу до розвитку транспортної інфраструктури, удосконалення логістики туристичних маршрутів та підвищення інклюзивності доступу до природно-рекреаційних територій. Окрему увагу слід приділити використанню природно-рекреаційного потенціалу регіону як інструменту оздоровлення, психологічної реабілітації та соціальної адаптації населення в умовах тривалих воєнних викликів (Таблиця 1) [13].

Додатковим індикатором активізації туристичної діяльності в Закарпатській області в умовах адаптації до воєнного стану є динаміка надходжень від туристичного збору, яка відображає загальний рівень туристичної активності та ефективність використання туристично-рекреаційного потенціалу територій. Так, за січень-жовтень 2025 року місцеві бюджети області отримали 25,4 млн грн туристичного збору, що на 40 % перевищує показник аналогічного періоду 2024 року. Подібна позитивна динаміка свідчить про поступову стабілізацію туристичного сектору після різкого спаду, спричиненого початком повномасштабної війни, та переорієнтацію туристичних потоків на внутрішній туризм [14].

Структура надходжень демонструє значну роль малого та середнього підприємництва у формуванні туристичної економіки регіону. Фізичні особи-підприємці забезпечили близько 14,8 млн грн, тоді як юридичні особи – 10,6 млн грн, що вказує на домінування гнучких, локально орієнтованих форм туристичного бізнесу, які швидше адаптуються до умов воєнної нестабільності та змін попиту.

Таблиця 1

Динаміка відвідуваності національних природних парків Закарпаття (2021–2024 рр.)

Назва природоохоронного об'єкта	Кількість відвідувачів у 2021 році	Кількість відвідувачів у 2022 році	Кількість відвідувачів у 2023 році	Кількість відвідувачів у 2024 році	Динаміка 2024/2023 (%)
Національний природний парк «Синевир»	200000	99271	186100	149600	–19,6 %
Національний природний парк «Ужанський»	120000	1700	1967	4100	+108,5 %
Національний природний парк «Зачарований край»	3000	1035	2835	2500	–11,8 %
Карпатський біосферний заповідник	30000	10006	28000	17000	–39,3 %
Разом	353000	112012	218920	173394	–20,8 %

Джерело: сформовано на основі [13]

Просторовий розподіл туристичного збору у 2025 році свідчить про концентрацію туристичної активності в окремих територіальних громадах, які виступають ключовими вузлами туристичної системи регіону. Абсолютним лідером є Поляна (5,5 млн грн), що зумовлено високою концентрацією санаторно-курортної інфраструктури, використанням мінеральних вод та стійким попитом на оздоровчі послуги протягом усього року. Другу позицію займає Ужгород (4,2 млн грн), який поєднує функції адміністративного, культурного та ділового центру, а також характеризується найвищим рівнем транспортної доступності в області, що особливо важливо в умовах воєнних обмежень мобільності [14].

Суттєві обсяги туристичного збору також формуються в курортних та прикордонних громадах, зокрема Косонь (1,8 млн грн), де активно розвивається термальний туризм, а також Баранинці (1,5 млн грн), Мукачево (1,4 млн грн) та Пилипець (1,4 млн грн). При цьому Мукачево виконує функції важливого історико-культурного центру з розвиненою транспортною інфраструктурою та залізничним вузлом, тоді як Пилипець орієнтований на гірськолижний та активний туризм, розвиток якого значною мірою залежить від сезонної доступності транспортних маршрутів, що в умовах війни набуває додаткової критичності [14].

Децо нижчі, але стабільні показники туристичного збору характерні для гірських та рекреаційних громад, таких як Ясіня та

Берегово (по 1,2 млн грн), що свідчить про поступове відновлення їх туристичної привабливості. Це відновлення значною мірою пов'язане з розвитком внутрішнього туризму, зелених садиб, локальних ініціатив, а також зростанням попиту на безпечні рекреаційні простори в умовах воєнного стану.

Загалом у регіоні туристи забезпечили близько 790 296 туро-днів, що є важливим інтегральним показником не лише кількості відвідувачів, але й тривалості їх перебування. У воєнний період цей індикатор набуває особливого значення, оскільки відображає рівень довіри до безпекових умов регіону та здатність туристичної інфраструктури забезпечувати довготривале перебування відвідувачів, включно з внутрішньо переміщеними особами та учасниками програм реабілітації [14].

Аналіз просторової структури надходжень дозволяє зробити висновок, що найбільші доходи формуються у громадах, де поєднуються розвинена туристична інфраструктура та висока транспортна доступність. Лідерство Поляни та Косоня зумовлене розвитком оздоровчо-курортного туризму та стабільним транспортним сполученням, тоді як Ужгород, Мукачево акумулюють історико-культурні та ділові туристичні потоки завдяки вигідному транспортно-географічному положенню, наявності залізничних вузлів, магістральних автомобільних коридорів, що зберігають функціональність навіть в умовах воєнних ризиків.

Водночас гірські території, такі як Пилипець та Ясіня, демонструють позитивну динаміку,

однак їхній подальший розвиток залишається чутливим до стану дорожньої інфраструктури, сезонності транспортного сполучення та рівня безпекових обмежень, що суттєво впливають на стабільність туристичних потоків у період війни.

Таким чином, статистика туристичного збору підтверджує, що транспортна доступність у поєднанні з безпековим фактором у воєнний час виступає одним із ключових детермінантів формування туристичних потоків, їх просторової концентрації та економічної ефективності використання туристичного потенціалу територій Закарпатської області.

Висновки. Закарпатська область має значний туристичний потенціал, сформований завдяки унікальним природно-географічним умовам, розвиненому природно-заповідному фонду, історико-культурній спадщині та вигідному транскордонному розташуванню. Це створює передумови для розвитку екологічного, оздоровчо-курортного, активного та пізнавального туризму в регіоні.

Виявлено, що просторове розміщення туристичних ресурсів і потоків є нерівномірним та значною мірою залежить від рівня транспортної доступності. Найбільша концентрація туристичних об'єктів і відвідувачів спостерігається у районах із розвиненою транспортною інфраструктурою (Ужгород, Мукачево, Свалява, Берегівщина, Рахівщина). Натомість гірські території, попри високий природний потенціал, характеризуються нижчою інтенсивністю туристичних потоків через складні логістичні умови.

Аналіз динаміки відвідуваності природно-заповідних територій засвідчив суттєвий вплив воєнного стану. У 2022 році відбулося різке скорочення туристичної активності через початок повномасштабної війни та обмеження мобільності населення. Починаючи з 2023 року простежується поступове відновлення туризму, особливо у сегменті внутрішніх подорожей та рекреаційного використання природних територій, що у 2024 році набуло більш стабільного характеру.

Важливою тенденцією є розширення функцій природно-рекреаційних об'єктів, які в умовах війни виконують також соціально-реабілітаційну роль, забезпечуючи відновлення військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб і місцевого населення. Це підкреслює зростання суспільної значущості туристичної інфраструктури в кризових умовах.

Показники туристичного збору підтверджують поступове відновлення туристичної активності та зростання економічної ролі галузі. У 2025 році зафіксовано збільшення надходжень, що свідчить про активізацію внутрішнього туризму та діяльності малого і середнього бізнесу. Основні доходи формуються у громадах із розвиненою інфраструктурою та вигідним транспортним положенням.

Отже, ключовими чинниками розвитку туризму в Закарпатській області є транспортна доступність, безпекова ситуація воєнного періоду та рівень інфраструктурного забезпечення. Подальший розвиток регіону потребує модернізації транспортної мережі, покращення доступності гірських територій і посилення транскордонного співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Морохович В. С., Лендел М. А., Морохович Б. В. Розвиток туризму Закарпатської області як складової туристичної галузі України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2020. Вип. 60. С. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-60-02>
2. Сологуб Ю. І., Шабалда О. Д. Природні туристичні ресурси Закарпатської області. *Інноваційні технології в готельно-ресторанному бізнесі*: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23 листопада 2021 р. Київ: НУХТ, 2021. С. 228.
3. Ханас У., Попик М. Термальні мінеральні води як одна з домінант туристично-рекреаційних ресурсів Закарпаття. *Економіка та суспільство*, 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-54>
4. Щука Г. П. гастрономічний бренд Закарпаття: економічний потенціал та можливості розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, 2025. № 1. С. 94–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-1-9>
5. Щука Г. П., Ханас У. Я., Омельченко Г. Ю. Спа vs Велнес: сучасні підходи до оздоровлення в туризмі. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, 2025. № 2, С. 90–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-2-8>
6. Габчак Н., Дубіс Л. Дослідження туристичного потенціалу об'єднаних територіальних громад в межах Ужгородського району Закарпатської області. *Економіка та суспільство*, 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-94>

7. Екологічний паспорт Закарпатської області. URL: <https://surl.li/kevhow> (дата звернення: 23.03.2026)
8. Туристичні магніти України 2024. URL: <https://surl.li/arwomz> (дата звернення: 16.03.2026).
9. Санаторно-лікувальні заклади Закарпаття. URL: <https://zaktour.gov.ua/tours/hotels-2/> (дата звернення: 15.02.2026).
10. Замки та палаци Закарпаття. URL: https://karpatium.com.ua/blog/zamky-ta-palatsy-zakarpattq#google_vignette (дата звернення: 16.03.2026).
11. Парки та заповідники Закарпатської області. URL: <https://www.nationalparks.in.ua/pryrodni-parky/zakarpattya/> (дата звернення: 16.03.2026).
12. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2024 рік. URL: <https://surl.li/sfptry> (дата звернення: 23.03.2026).
13. Управління туризму та курортів Закарпатської обласної державної адміністрації. У 2024 році національні природні парки Закарпаття відвідали понад 170 тис. туристів. URL: <https://zaktour.gov.ua/u-2024-rot-si-natsionalni-pryrodni-parky-zakarpattia-vidvidaly-ponad-170-tys-turystiv/> (дата звернення: 15.02.2026).
14. Туристичний бум на Закарпатті: які громади заробили найбільше на туризмі. *Закарпатський інформаційно-діловий портал «Mukachevo.net»*. URL: <https://surl.li/syoqxs> (дата звернення: 23.03.2026).

REFERENCES:

1. Morokhovych V. S., Lendiel M. A., Morokhovych B. V. (2020) Rozvytok turyzmu Zakarpatskoi oblasti yak skladovoi turystychnoi haluzi Ukrainy [Development of tourism in Zakarpattia oblast as a component of the tourism industry of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*, vol. 60, pp. 12–17. Available at: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-60-02> (accessed March 23, 2026).
2. Sologub Yu. I., Shabalda O. D. (2021) Pryrodni turystychni resursy Zakarpatskoi oblasti [Natural tourism resources of the Zakarpattia region]. *Innovatsiini tekhnolohii v hotelno-restorannomu biznesi – 2021: X Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia* (Kyiv, November 23rd, 2021). Kyiv: NUKhT, p. 228. (in Ukrainian).
3. Khanas U., Popyk M. (2024) Termalni mineralni vody yak odna z dominant turystychno-rekreasiinykh resursiv Zakarpattia [Thermal mineral waters as one of the dominant tourist and recreational resources of Zakarpattia]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 62. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-54> (accessed March 23, 2026).
4. Shchuka H. P. (2025) Hastronomichni brend Zakarpattia: ekonomichni potentsial ta mozhlyvosti rozvytku [Gastronomic brand of Zakarpattia: economic potential and development opportunities]. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*, vol. 1, pp. 94–104. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-1-9> (accessed March 23, 2026).
5. Shchuka H. P., Khanas U. Ya., Omelchenko H. Yu. (2025) Spa vs velnes: suchasni pidkhody do ozdorovlennia v turyzmi [Spa vs wellness: modern approaches to health improvement in tourism]. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*, vol. 2, pp. 90–99. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-2-8> (accessed March 23, 2026).
6. Habchak N., Dubis L. (2025) Doslidzhennia turystychnoho potentsialu obiednanykh terytorialnykh hromad v mezhakh Uzhhorodskoho raionu Zakarpatskoi oblasti [Study of the tourism potential of united territorial communities within Uzhhorod district of Zakarpattia oblast]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 71. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-94> (accessed March 23, 2026).
7. Ekolohichniy pasport Zakarpatskoi oblasti [Ecological passport of Zakarpattia region]. Available at: <https://surl.li/kevhow> (accessed March 23, 2026).
8. Turystychni mahnity Ukrainy 2024 [Tourist magnets of Ukraine 2024]. Available at: <https://surl.li/arwomz> (accessed March 16, 2026).
9. Sanatorno-likuvalni zaklady Zakarpattia [Sanatorium and medical institutions of Zakarpattia]. Available at: <https://zaktour.gov.ua/tours/hotels-2/> (accessed February 15, 2026).
10. Zamky ta palatsy Zakarpattia [Castles and palaces of Zakarpattia]. Available at: https://karpatium.com.ua/blog/zamky-ta-palatsy-zakarpattq#google_vignette (accessed March 16, 2026).
11. Parks and nature reserves of Zakarpattia region [Parky ta zapovidnyky Zakarpatskoi oblasti]. Available at: <https://www.nationalparks.in.ua/pryrodni-parky/zakarpattya/> (accessed March 16, 2026).
12. Dopovid pro stan navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha Zakarpatskoi oblasti za 2024 rik [Report on the state of the environment of Zakarpattia region for 2024]. Available at: <https://surl.li/sfptry> (accessed March 23, 2026).

13. Upravlinnia turyzmu ta kurortiv Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. U 2024 rotsi natsionalni pryrodni parky Zakarpattia vidvidaly ponad 170 tys. turystiv [In 2024, national natural parks of Zakarpattia were visited by over 170 thousand tourists]. Available at: <https://zaktour.gov.ua/u-2024-rotsi-natsionalni-pryrodni-parky-zakarpattia-vidvidaly-ponad-170-tys-turystiv/> (accessed February 15, 2026).

14. Turystychnyi bum na Zakarpatti: yaki hromady zarobyly naibilshe na turyzmi [Tourism boom in Zakarpattia: which communities earned the most from tourism]. *Zakarpatskyi informatsiino-dilovyi portal «Mukachevo.net»*. Available at: <https://surl.li/cyoqxs> (accessed March 23, 2026).

Дата надходження статті: 17.03.2026

Дата прийняття статті: 09.04.2026

Дата публікації статті: 14.04.2026